

ТАҚРИЗ

ба автореферати Қаландарбекова Бунавша Худоёрбекова дар мавзуи « Назарияи бозихои миллий дар доираи концепсияи дарси тарбияи ҷисмонӣ барои хонандагони синфҳои болоӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ » барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ).

Моҳият ва муҳимияти мавзӯ. Варзиш ва бозихои миллий на танҳо саломатии ҷисмонӣ ва хонандагонро тақвият медиҳанд, балки ба ташаккули сифатҳои маънавӣ ва ахлоқии онҳо мусоидат мекунанд. Тавассути иштирок дар бозихои анъанавӣ, ба монанди мубориза, камонварӣ, мусобикаҳои дастаӣ мактаббачагон ба мероси фарҳангии халқи худ ҳамроҳ мешаванд. Ин ба онҳо кӯмак мекунад, ки мансубияти худро ба миллат дарк кунанд, эҳтироми анъанаҳо ва таърихи ниёгонро инкишоф диҳанд. Ғайр аз он, бозихои миллий дар хонандагон ҳисси коллективизм, кӯмаки мутақобила ва масъулиятро ба вучуд меоранд. Дар чараёни мусобикаҳо онҳо дар як даста кор кардан, душворихоро паси сар кардан ва ба ҳадафҳои гузошташуда расиданро меомӯзанд. Ин сифатҳо на танҳо дар варзиш, балки дар ҳаёти ҳаррӯза низ заруранд, ки бозихои миллиро унсури муҳими раванди тарбия мегардонанд. Инчунин бояд қайд кард, ки чунин бозихо ба рушди ватандӯстӣ мусоидат мекунанд. Хонандагон арзиши анъанаҳои миллиро дарк карда, аз кишвар ва фарҳанги он ифтихор мекунанд. Ин ба онҳо ҳисси масъулиятро барои ояндаи Ватани Худ ташаккул медиҳад, ки ин махсусан барои хонандагони синфҳои болоӣ, ки дар остонаи камолот қарор доранд, муҳим аст. Омӯзиши бозихои миллий ва характери тарбиявии онҳо барои хонандагони синфҳои болоӣ дар масири илмҳои педагогӣ қарор дорад, аммо дар баробари ҳамин мавзӯи мазкур категорияҳои илмҳои этика, сотсиология ва ҳудшиносиро низ дар бар мегирад. Омӯзиши рафтори иҷтимоии ҷомеаи миллий ва умуман тарзи ҳаёти солим тавассути бозихои миллий дар назди муҳаққиқон саволҳоро ба миён меорад, ки чи тавр ин омилҳо дар якҷоягӣ барои шароити имрӯз ва фардои дурнамои рушди тарбияи насли наврас истифода намуд. Аз ин лиҳоз, таҳқиқоти мазкур имкон медиҳад, ки доир ба тарзи ҳаёти хонандагони синфҳои болоӣ дониш пайдо карда, стратегияи таълим ва тарбияро дар синфҳои болоӣ дар шароити таъсири ҷаҳонишавӣ ба ҷомеаи миллий муайян намуд.

Падидаҳои навине, ки аз таҳқиқот бармеоянд:

Вобаста ба ин наwgонии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар нуктаҳои зерин инъикос мешавад:

- бори нахуст дар диссертатсия хусусияти ташаккули тарбияи ҷисмонии мактаббачагон бо назардошти истифодаи бозихои миллӣ ҳамчун назарияи фаъолияти мактабҳои таҳсилоти ҳамагонӣ асоснок карда шудааст;

- дар диссертатсия бори аввал категорияҳои тарзи ҳаёти солим, варзиш ва тарбияи ҷисмонӣ ҳамчун принципҳои ташкили иштироки васеи хонандагон дар фаъолияти таълимӣ ва тарбиявӣ дар сатҳи синфҳои болоӣ таҳлил карда мешавад;

- хонандагон ҳамчун иштирокчиёни муносибатҳои ҷамъиятӣ тавассути рафтор, сифату малакаи шахрвандӣ ва инкишофи донишҳои варзишии миллӣ дар самти нав кардани системаи донишҳои ҷамъиятӣ дар хусуси тарзи ҳаёти солим саҳми босазо доранд ва ин барои таъмини ояндаи ҷомеа воситаи калидӣ мебошад;

- дар диссертатсия сохтори қори тарбияи ҷисмонӣ дар ҳамгирӣ бо тарзи ҳаёти солим таҳия гардида, қисмҳои таркибии он ҳамчун фарҳанги шахрвандӣ баррасӣ шудаанд;

- бори нахуст назарияи нави ҳамгироии тарбияи анъанавӣ ва миллӣ бо тарбияи замонавӣ дар дидактика ворид карда мешавад, ки он хонандагони синфҳои болоиро фаро мегирад.

Саҳми шахсии докталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳияи диссертатсия:

- дар натиҷаи таҳлили назарияҳои мавҷуда муаллиф гипотезаи ҳамгироии тарзи ҳаёти солим хонандагон бо бозихои миллӣ ва варзиш пешниҳод кардааст, ки роҳи ҳалли проблемаҳои беҳтар кардани шугли хонандагони синфҳои болоиро дар назар дорад;

- дар натиҷаи таҳлилу баррасиҳо барнома маҷмуи методии машғулиятҳои беруназсинфӣ аз ҷанни тарбияи ҷисмонӣ барои хонандагони синфҳои болоӣ коркард ва пешниҳод шудааст;

- натиҷаҳои таҳқиқот, ки дар диссертатсия инъикос ёфтаанд, бо иштироки бевоситаи муаллиф ба даст омадаанд.

Интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Нуқтаҳои асосӣ, хулоса ва тавсияҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 2 монография, 30 мақолаи илмӣ, аз он ҷумла, дар 15 мақолаи дар маҷаллаҳои тақризшавандаи феҳристи тавсиянамудаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таърасидаанд. Сохтори диссертатсия аз муқаддима, 5 боб, 14 зербоб, хулоса, рӯйхати адабиёт ва замиа иборат аст. Маводи диссертатсия дар 343 саҳифа пешниҳод шудааст. Муҳтавои диссертатсия дар 343 саҳифаи ҷопи компютерӣ инъикос гардидааст.

Дисертант, дар муқаддима аҳамият, дараҷаи омӯзиши мавзӯ, мақсад ва вазифаҳо, асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқ, наҳвониҳои илмӣ ва дигар ҷанбаҳои аз нигоҳи илмӣ асоснок намудааст.

Дар бобҳои дувум ва савуми қор муҳаққик дар бораи таҳлили методии ҳамкориҳои мактаб, ҷомеа ва оила дар самти усулсозии дарси тарбияи ҷисмонӣ ва ҳавасмандгардонии хонандагони синфҳои болоӣ дар соҳаи варзиш ва бозии милли, назария ва таснифи бозии милли дар доираи концепсияи дарси тарбияи ҷисмонӣ барои хонандагони синфҳои болоӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумиро дар бар гирифта, мазмуну мундариҷаи он таҳлили ҷанбаҳои назариявӣ ва ақидаҳо дар бораи бозӣ ҳамчун омилҳои тарбияи ҷисмонии насли наврас ва тарзи ҳаёти солим ва раванди иҷтимоишавии хонандагони синфҳои болоӣ, варзиш ва бозии милли - омилҳои асосии тарбияи тарзи ҳаёти солим хонандагон, ҷанбаҳои эмпирикӣ ва равонии дарси тарбияи ҷисмонӣ, амсиласозӣ дар асоси педагогикаи халқӣ дар амалияи педагогӣ тавассути бозии милли баррасӣ гардидааст.

Боби 4 –уми рисола дар хусусии рушди равонӣ, ангеҷаҳо ва ҳавасмандсозии хонандагон тавассути бозии милли, нақши бозии милли дар рушди равонӣ ва физиологияи хонандагони синфҳои болоӣ, ангеҷаҳои варзишгарони наврас ва барномаи дарси тарбияи ҷисмонӣ, ҷанбаҳои ҳавасмандкунӣ хонандагони синфҳои болоӣ ба дарси тарбияи ҷисмонӣ мавриди таҳлил қарор гирифтааст.

Боби 5-уми рисола таҳлили ғоявӣ ва амсиласозии дарсҳои тарбияи ҷисмонӣ бо истифода аз бозии милли, ҷанбаҳои ҳуввиятӣ ва ғоявӣ дар дарси тарбияи ҷисмонӣ бо истифодаи бозии милли ҳамчун омилҳои иҷтимоишавӣ ва рушди фарҳанги ҷисмонӣ дар миёни хонандагони синфҳои болоӣ таҳлил гардидааст.

Автореферат ва мақолаҳои нашршудаи дисертант мазмуну мундариҷаи таҳқиқоти диссертатсиониро пурра инъикос менамоянд. Таҳқиқоти диссертатсионии мазкур дорои арзиши баланди илмӣ буда, фарогири масъалаҳои муҳим дар рушди низоми илми педагогикаи ватанӣ мебошад.

Бо вучуди муваффақиятҳо дар таҳқиқоти диссертатсионӣ баъзе камбудииҳои ҷузъӣ ба назар мерасанд. Инҳо ба монанди хатоҳои имлоӣ ва техникаӣ мебошанд, ки мазмуну мундариҷаи қори таҳқиқотиро қиста намегардонанд.

ХУЛОСА

Кори илмӣ-тадқиқотии Қаландарбекова Бунавша Худоёрбекова дар мавзуи « Назарияи бозихои миллӣ дар доираи концепсияи дарси тарбияи ҷисмонӣ барои хонадағони синфҳои болоӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ » ба талаботи “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) сазовор аст.

Доктори илмҳои педагогӣ, дотсенти
кафедраи фанҳои гуманитарӣ
ва методикаи таълими онҳо, факултети
омӯзгорӣ ва фарҳанги ДДК
ба номи А. Рӯдакӣ

 Бозоров Х

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон,
вилояти Хатлон, ш. Кӯлсб кӯчаи
С. Сафаров 16. Тел.: (992) 985 56-41-21

Имзои Бозоров Хушвахтро
тасдиқ мекунам:

4.08.2025

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
ДДК-и ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ.

 Давлатов М